

SOTSIAALDEMOKRAATLIK MANIFEST (kinnitatud SDE üldkogul 19.02.2012)

Sotsiaaldemokraatia on nüüdisaegset Euroopa ühiskonda, sealhulgas eriti meile kultuuriliselt lähedasi põhjamaid, enim kujundanud poliitiline vool. Sotsiaaldemokraadid on valitsusvastutust kandes seisnud demokraatliku, kodanikuõigustel ja isikuvabadustel rajaneva, riikliku ülesehituse kaitsel ning loonud inimeste sotsiaalseid ja majanduslikke õigusi tagava heaoluriigi mudeli. Tänu sellele on Teise maailmasõja järgses demokraatlikus Euroopas ära hoitud nii riikidevahelised relvastatud konfliktid kui ka suuremad sisemaised sotsiaalsed vapustused. Just usk sotsiaaldemokraatlike ideede õigsusesse etendas suurt osa totalitaarse süsteemi kokkuvarisemises Ida-Euroopas ja kogu Euroopa esmakordses ühinemisprotsessis.

Eestis sündis sotsiaaldemokraatlik liikumine 1905. aastal. 1919. aastal võitis Sotsiaaldemokraatlik erakond suure ülekaaluga Asutava Kogu valimised. Seda Eesti riiklusele alusmüüri rajanud rahvaesindust juhtis sotsiaaldemokraat, hilisem riigivanem ja kauaaegne eksiilvalitsuse juht August Rei. Pärast Eesti okupeerimist Nõukogude Liidu poolt Sotsiaaldemokraatliku erakonna tegevus keelustati.

Järjepidevust kandvaks jõuks sai paguluses tegutsenud Eesti Sotsialistliku Partei Välismaa Koondis, mis liitus kolme teise erakonnaga 1990. aasta septembris Eesti Sotsiaaldemokraatlikuks Parteiks. Sellisena on Sotsiaaldemokraatlik erakond kõige kauem järjepidevalt tegutsenud Eesti erakond. Eesti sotsiaaldemokraadid olid juba enne Teist maailmasõda Sotsialistliku Internatsionaali liikmed, täna kuulub erakond lisaks Euroopa Sotsiaaldemokraatlikku Parteisse.

Eesti Vabariigi põhiseadus paneb meie riigi kodanikele ja juhtidele kohustuse tagada eesti rahva, kultuuri ja keele kestmine üle aegade. See põhimõte seab poliitika ja riigijuhtide otsuste keskmesse inimese ja kohustab meid nii välis- kui ka sisepoliitilistes otsustustes asetama demokraatia, arvamuste ja vaadete paljususe ning inimestevahelise solidaarsuse kõrgemale igäihe üksikhuvidest ja ärilisest edust. Eesti peab olema koht, kus Eesti inimestel on hea elada, kus nad saavad turvaliselt ennast arendada, oma lapsi kasvatada ja väärikalt vananeda. See on sotsiaaldemokraatlik kredo.

MIS ON EESTI SOTSIAALDEMOKRAATIDE PÕHIMÕTTED?

INIMESTE RIIK

Eesti riik ei ole inimeste üle, vaid inimeste oma. Eesti riiki luues oleme me rahvana otsustanud oma jõu ühendada, et kestma jääda, kasvada ja areneda.

Oma riik on optimaalne ja mõistlik vahend, kindlustamaks seda, et inimestel on võimalik kõikjal Eestis väärikalt ja turvaliselt elada, et igale Eesti elanikule sõltumata tema soost, east, emakeelest, elukohast ja varanduslikust seisundist on tagatud juurdepääs haridusele, arstiabile, hoolitsusele lapsepõlves ning vanaduspäevil ja teistele avalikele teenustele ja

hüvedele. Sellisena ei tohi riik olla halvem peremees ega kehvem omanik ja teenusepakkuja kui era- või mittetulundussektor.

Meie eesmärk on tõhusalt ja oma elanike heaks toimiv riik. Kodanikena on meie ülesandeks oma riigi – meie ühise vara – väärtuse järjepidev kasvatamine ja tema suutlikkuse arendamine. Eesti riik ja tema institutsioonid peavad olema tugevad ja tõhusad, mitte nõrgad ja minimalistlikud.

Sotsiaaldemokraatlike väärtuste alusel toimiv riik on inimeste riik. Siin antakse igale inimesele võimalus leida ja arendada oma loomupäraseid eeldusi. Inimeste riik on oma rahva kodu, kus igaüht julgustatakse olema edukas ja edasipüüdlik, kuid ka neil, kes ei ole kõige võimekamad ja edukamad, on kindel ja turvaline elada. Riik ei ole äriühing, vaid kogu rahva ühine omand, kus iga kodanik on võrdsel määral omanik.

VABA JA SALLIV ÜHISKOND

Sotsiaaldemokraatia eesmärgiks on ühiskond, mille kõik liikmed, kõik huvirühmad ja kogukonnad peavad üksteisest lugu ja mõistavad teistsuguse emakeele, päritolu, kultuuritausta, usutunnistuse, nahavärvi ja poliitiliste veendumustega, aga ka erinevate elustiilide, vaimuannete ja võimetega inimesi. Vaba ja salliva ühiskonna juhtimisse ja arendamisse on kaasatud kõigi inimeste anded ja võimed. Avatud ja salliv ühiskond motiveerib igaüht olema aktiivne ja vastutustundlik kodanik. Selline ühiskond on arenemisvõimelisem, edukam ja elamisväärssem.

Eesti võime reageerida tänapäeva väljakutsetele ja langetada üha keerulisemaks muutuv keskkonnas tarku otsuseid eeldab vaba ühiskondlikku mõttevahetust ning ideede ja arvamuste paljusust. See on võimalik vaid riigis, kus ühiskonnaelu küsimuste üle on oodatud arutlema ja nende otsustamiseks on kaasatud kogu kodanikuühiskond, mitte ainult poliitilised erakonnad. Üksnes kaasav riigivalitsemine võimaldab leida loovaid lahendusi ja vabaneda harjumuspärastest mõttekrampidest ning vältida erinevate ühiskonnagruppide võõrandumist oma riigist.

TARK RAHVAS

Eestis ei tohi mõtte- ja sõnavabadust pärssida ideoloogilised dogmad ja tõe monopoliseerimine võimu kätte. Tark saab olla vaid see rahvas, kelle iga liige võib otsida lahendusi ja avaldada vabalt arvamust mistahes riigi- ja ühiskonnaelu küsimuse kohta, kartmata naeruvääristamist ja suukorvistamist. Tark saab olla vaid see ühiskond, kus inimeste edenemise karjääriredelil määravad tema võimed ja motivatsioon, mitte parteiline või seltsiline kuuluvus ja võimutruudus.

Eesti suurim väärtus on meie inimvara. Iga inimese võimed ja anded on erinevad, kuid nad kõik on ühiskonnale olulised. Meie suutlikkus rahvana kestma jääda ja riigina areneda sõltub meie oskusest arendada maksimaalselt välja iga Eesti inimese võimed ja anded. Meie ühine kohustus on tagada, et ühegi noore juurdepääsu haridusele, kaasa arvatud huviharidusele, ei piiraks tema elukoht, päritolu ega pere varanduslik seisund. Seda saab tagada üksnes riigi vastutustundlik pere-, sotsiaal- ja hariduspoliitika ning haridusvõimaluste paljusus. Kindlaim

viis ehitada Eestile turvalist tulevikku on investeerida inimeste haridusse ja elukestvasse õppesse.

SOTSIAALNE ÕIGLUS

Eesti ühiskonnas peab valitsema hoolivus ja solidaarsus. Sotsiaaldemokraadid on veendunud, et valdavat osa inimestest motiveerib elus lisaks isikliku heaolu kasvatamisele ka kaasinimeste toimetulek ja ühiskonna üldine heaolu.

Rahva kestmine ja arenemine on võimalik vaid siis, kui edukamaid ei kista tagasi ja nõrgemaid ei jäeta maha, kui keskus investeerib ka ääremaale, kui tugevamad aitavad nõrgemaid ja jõukamad toetavad neid, kellel ei ole elus sama hästi läinud. Oma riigil on hind, mille tasumises me kõik peame osalema, kuid seda koormust jagades peame arvestama igaühe võimet ja võimalusi oma panust anda ja oma koormat kanda.

Õiglane riik pakub oma kodanikele abi hättasattumise korral ja kaitset kõigi ohtude, sealhulgas ka võimu omavoli eest. Õiglane riik kaitseb kõigi inimeste põhiseaduslikke õigusi. Õiglane riik tagab, et meeste ja naiste, vanade ja noorte, maa- ja linnainimeste tööd väärtustatakse võrdselt. Riik peab olema aus ja läbipaistev, et igaüks saaks olla kindel, et tema panus rakendatakse üldise heaolu suurendamiseks, sotsiaalse kihistumise vähendamiseks ja turvalise ning õiglase ühiskonna loomiseks.

ÜHISKONDLIK JÕUKUS

Meie eesmärgiks on jõukas rahvas, kelle edu on rajatud tarkusele, töökusele, edasipüüdlikkusele ja loovusele. Eesti riigi ja ühiskonna areng eeldab võimet edeneda üleilmises väärtusahelas ja hakata tegema targemat ning kõrgema lisandväärtusega tööd. Heale haridusele rajanev tark töö lubab kasutada kõigi inimeste andeid ja võimeid tulevase jõukuse ja riigi pikaajalise konkurentsivõime loomiseks.

Valitsus ei saa ega tohi oma poliitikates lähtuda kinnisideest, et turg reguleerib kõike ja et majanduskasv muutub iseenesest toimivaks sotsiaal-, regionaal- ja hariduspoliitikaks. Majanduslik jätkusuutlikus eeldab, et riik koos kodanikuühendustega võtab vastutuse ühiskondlike protsesside suunamise, kriiside ennetamise ja leevendamise eest. Riigi poliitika peab suunama inimesi ja ettevõtteid vastutustundlikule ja ressursse säästvale majandamisele ja suutma ennetada ning tasandada majandustsüklitest põhjustatud ühiskondlikke vapustusi.

Riigi ülim eesmärk ei ole ei kõrged ega madalad maksud. Riigi toimimise mõte ei ole tingimuste loomine üksikute kiireks rikastumiseks ega ka võimalikult suur jõukuse ümberjagamine. Riigi eesmärk ja toimimise mõte on kõigi oma inimeste toimetuleku ja turvatunde tagamine jätkusuutlikul viisil. Riigi poliitika, sealhulgas maksupoliitika, peab olema üles ehitatud viisil, mis ei pärsi ettevõtlikkust ja loovust, ent mis tagab piisava ressursi, et luua eeldusi tulevaste põlvete jõukuseks ja turvalisuseks.

MIKS VAJAB EESTI SOTSIAALDEMOKRAATLIKKU VALITSUST?

Eesti vajab kestmiseks ja arenemiseks usaldusväärset ja rahva arvamustest hoolivat demokraatlikku juhtimist. Sotsiaaldemokraatlik erakond on valmis ja võimeline just sellist juhtimist pakkuma. Me oleme valmis võtma vastutuse ja hoidma Eestit sotsiaaldemokraatlikul kursil. Seda on vaja mitte sellepärast, et sotsiaaldemokraadid vajavad võimu, vaid sellepärast, et Eesti riigi ja ühiskonna juhtimine vajab senisest enam sotsiaaldemokraatlikke põhimõtteid ja väärtusi.

- Sotsiaaldemokraatlik arengumudel pakub Eesti inimestele parimat võimalust ennast teostada ning tagada oma laste ja perede toimetulek.
- Sotsiaaldemokraatia saab tuua Eesti riigi, ühiskonna ja kultuuri välja lihtsakoelise ja dogmaatilise parempoolse poliitika tupikteelt.
- Sotsiaaldemokraatia pakub lühiajalise projektipoliitika asemel ühiskonna arengu pikaajalist strateegilist visiooni, mis seab sihiks Eesti rahva, kultuuri ja keskkonna kestlikkuse tänapäeva riskiderohkes maailmas.
- Sotsiaaldemokraatlik solidaarsusele ja igaühe võimete parimale rakendusele rajatud arengumudel aitab vältida „kaotatud põlvkonna“ teket, hoida ja edendada Eesti inimvara, parandada Eesti konkurentsivõimet ja aidata Eesti majandusel saavutada hüpe üleilmses väärtusahelas.

MIS ON SOTSIAALDEMOKRAATLIKU VALITSUSE TEGEVUSPÕHIMÕTTED?

Eesti valitsemine aluseks peab olema püüd konsensus- ja osalusdemokraatia poole, mitte võimu võõrandumine, ülbus ja arrogants.

Sotsiaaldemokraadid lähtuvad Eesti riigi juhtimisel inimeste ootustele ja vajadustele vastavatest sotsiaaldemokraatlikest väärtustest – õiglusest, hoolivusest ja solidaarsusest.

- Riik võtab vastutuse ühiskonna turvalisuse, hariduse ning sotsiaalsfääri, majanduse ja keskkonna stabiilsuse ja kestlikkuse eest.
- Riik täidab põhiseaduses ette nähtud kohustusi eesti keele ja kultuuri arendamiseks, tagades samas ka kõigile Eestis elavatele teistest rahvustest inimestele võimalused oma identiteedi, keele ja kultuuri hoidmiseks.
- Eesti valitsemine aluseks peab olema püüd konsensus- ja osalusdemokraatia poole, mitte võimu võõrandumine, ülbus ja arrogants.
- Sotsiaaldemokraadid lähtuvad Eesti riigi juhtimisel inimeste ootustele ja vajadustele vastavatest sotsiaaldemokraatlikest väärtustest – õiglusest, hoolivusest ja solidaarsusest.
- Poliitilised valikud ei lähtu ideoloogilistest dogmadest ega erakondlikust kasust vaid ühiskonna huvidest ja inimeste reaalsest vajadusest.
- Riik ei kata tänaseid vajadusi tulevaste põlvkondade arvel ja ei raiska vastutustundetult maksumaksjate raha, vaid investeerib ühiskonna kestlikkusse ja inimvara arendamisse viisil, mis vähendab tulevaseid kulusid ja maksimeerib tulevaseid tulusid.